

Mirtel Pohla detsembris 2005.

MIRTEL POHLA

Kleenuke blond tütarlaps siseneb silmade särades proovisaali, osaraamat kramplikult vastu täpilise kleidi rinnasist surutud. Nii algab Draamateatri „Julia“.

Ja lõpeb: eeslaval lebavad sellesama tüdruku kahe armastatu surnukehad, tagalaval avaneb kardin, paljastades kutsuvalt sirava kodutulukese. Räsitud ja poolpaljas tüdruk võtab kobamisi suuna sinnapoole, kuid talle pole määratud kohale jõuda. Lavapõrand avaneb ja tüdruk kaob.

Julia on Mirtel Pohla (28. I 1982), alles üle-eelmisel kevadel lavakooli lõpetanud verinoor näitlejanna. Lisaks Juliale on Mirtel oma senise pooleteise teatrihooaja jooksul kehastanud Contessina Medicit Hendrik Toompere lavastatud „Savonarolas“, Anne Cathericki Priit Pedajase lavastuses „Naine valges“, Kristiinat Hardi Volmeri „Pehmetes ja karvastes“ jm. Diplomilavastused olid Ingo Normeti „Liilia“ ja „Kosjasõit“, Tiit Ojasoo „Asjade seis“, Jaan Toominga „Tagasi Metuusala juurde“, Mati Undi „Kärbeste saar“, Ain Mäeotsa „Utopia“, Saša Pepeljajevi „Kolm õde“ ja Kadri Tudre „Liblikad on vabad“.

Nüüd istume Mirteliga kohvikus ja joomes teed. Kõiksugu asju tuleb meelde.

KODU

Kasvasin Tartus ahiküttega korteris. Koolis käisin õhtupoolses vahetuses, hommikul läksin kõigepealt vanaema juurde, kes elas poolel teel, vaatasin telekast ära kõik päevased eesti filmid. Siis läksin kooli.

Mulle meeldib siiamaani väga ahju kütt. Meil on praegu väike ahiküttega üürikorter, krohvitud puumajas.

Kaks tuba, üks on nagu minu õmblemisetuba ja teine elu- ja magamistuba. Praegu me saame nangunii nii vähe kodus olla, meil pole palju ruumi vaja.

ÕMBLEMINE

Miks sa teed endale ise asju? Kleite, kotte, kõike?

See on nii kindel tunne, kui saad mingi asja valmis. Enne polnud, nüüd on. Pärtsi asi. Palun, võib käega katsuda!

Teatris on just vastupidi. Etendus lõpeb, lähed lavalt ära ja kohe tekib kahtlus, et kas üldse oli või ei olnud?...

LAPSEPÕLV

Lapsena olin nagu kõik. Kuusk. Koolis tehti mingit jõulunäidendit, peaosades olid lumehelbeke ja karu, kõik ülejäänud olid kuused. Mina olin ka kuusk.

Ma ei tea siiani, mis või kes minust oleks saanud, kui ma neljateistkümnendaastaselt poleks juhuslikult näinud sõbranna sünnipäeval Rasmus Kaljujärve ja temasse ära armunud. Toonane lapsnäitleja Rasmus Kaljujärve, kuulsa Vanemuise näitleja Hannes Kaljujärve poeg, oli sel hetkel minu jaoks Teater. Hakkasin kohe „Mowgli“ etendustel käima ja ostsin kogu aeg esimesse ritta pileteid... pidevalt helistasin administraatoritele, et kumb täna mängib, kas Kaljujärve.

See oli täitsa ühepoolne asi, aga ikkagi läksin pärast seda sünnipäeva Tiigi tänava seltsimajja näiteringi ja aasta hiljem Emajõe Suveteatri stuudiosse.

Rasmusega saime uuesti kokku alles lavakunstikoolis.

(Paus. Mirtel kibrutab kulme.)

Jäin praegu mõtlema, et mis asi see on, et üks Rasmuse jutt käib mul kogu aeg... aga nii ongi. Ongi igas mõttes väga oluline inimene. Kes lihtsalt mingil hetkel murdis minus mingi asja lahti. Või tekitas minus mingi uue huvi hoopis teist ringi pidi.

LAVAKUNSTIKOOL

Suvesteatrī stuudio lõpuks olin juba üsna rõõmsalt valmis muudkui kõiki asju proovima, aga siis lavakasse tulles lõi täiesti lukku. Sõna otseses mõttes püüdsin anda endast parima, et mitte millegagi silma paista. Alles kolmandast kursusest tuli nagu mingi uus julgus tagasi.

Ja pärast kooli teatrisse minnes kadus kõmm! jälle ära.

TOOMING

Koolis viimasel kursusel ütles Tooming kohe alguses, et kui mingi kõrvaltvaatamine või teiste töö kohta arvamine peaks tulema või kui kõik endast kõike ei anna, siis ta läheb kohe minema. Tal pole seda vaja.

See andis uuesti tagasi julguse kõike proovida. Olgu või lollusi. Ja ma avastasin, et kui mingi tegelane on selline vaikne tüüp või jällegi on selline karm, jõuline tüüp või veel mingi kolmas-neljas tüüp; et seesama vaikne võib mingil hetkel ikka täiega lajatada.

Ma enne olin ikka väga seda meelt, et „noh, kui see tegelane on nüüd selline, siis ta ongi selline“.

MIS SORTI TEATER?

Kui ma mõtlen näiteks Pepeljajevi „Kirsiaia“ peale, siis seal antakse nagu mingid märgid või mingid situatsioonid või hetked ja sa ise paned sellest oma loo kokku. Ja see lugu tuleb palju isiklikum kui ükskõik millised kindlapiirilised järjestikku kulgevad sündmused seda suudaksid tekitada. Minu jaoks palju võimsam kui ükskõik milline algusest lõpuni jutustatud lugu, nagu need tavaliselt teatris olema kipuvad.

See on nagu muusika: seal on palju rohket, kui konkreetsed sõnad, konkreetsed tekstid saaksid väljendada.

MIKS?

Mõned inimesed räägivad sellest, et peab ikka olema täiesti selge põhjus, miks sa lavale lähed... et MIKS sa sinna lavale LÄHED? ...Aga mina jällegi... ma ei oska küll mõtestada, et miks ma lähen sinna... kuidagi vist mingeid selliseid hetki püüdma, mida päris elus kohtab väga harva või siis üldse mitte. Mingil hetkel saavad äkki erinevad asjad kokku... näiteks suvel olin ühel öösel üksi kodus, Rasmus oli Tartus, magasin ja korraga, täpselt kaks null üheksa – ma vaatasin kella ka! – tuli tohutu muusika. Suveöö oli, mul oli aken lahti ja mingi hetk oli lihtsalt nii, et tuli kuskilt tohutu muusika. Ja ma jooksin vihaselt aknale, et kuulge, kuulge, ma tahan ju magada öösel! Hästi vihaselt rebisin kardina eest ja siis äkki, see oli selline aeg juunis, kus pimedaks ei lähegi, päike veel tõusnud ei olnud, aga hästi hele oli kõik; vaikne suveöö ja see suur muusika, mis tuli kuskilt vastasmajast... Siis ma istusin seal akna peal kuidagi ja kuulasin selle muusika lõpuni, eriti hea oli olla, ja läksin siis voodisse tagasi ja mõtlesin, et küll elu on ikka ilus. Selline hetk.

Kui muidu on nii, et jooksed teiste inimeste, teiste asjadega kuidagi paralleelselt, siis äkki mingil hetkel saab kõik kokku. See kõlab küll jaburalt praegu, aga just selliseid hetki ma lähen teatrisse vaatama ja lähen lavale ka, et kuidas just täna mina siin seisan ja partner seisab ja vaatab mulle otsa ja kuidas mina seda ütlen ja kuidas tema ütleb ja kuidas siis muusika tuleb, näiteks täna jääb kaks murdosa sekundit hiljaks või tuleb vaarem või... seda mõistusega ei seletagi ära.

INIMENE JA NOOL

„Julias“ näiteks, kui see ajalooline tants teises vaatuses on ära olnud ja kõik on pime ja ma jään üksi eeslavale ja siis tuleb valgus peale ja mul on see pikk monoloog... Ikka juba üle kümne etenduse oli mängitud ning

Mirtel Pohla detsembris 2005.

siis ühel etendusel, kui mul on tekst: „...pean kurba stseeni etendama üksi“, ma vaatasin üles, vaatasin saali ja nägin äkki, et pimeduses kõik väljapääsusildid uste kohal põlevad. Rohelised sildid: inimene, nool ja uks välja.

Ma ei oska seda seletada, et kuidas äkki see „inimene ja nool ja uks“ siis hakkab minu alateadvuses tööle, aga... pean kurba stseeni etendama üksi.

Mõnikord püüad mingid asjad kuskilt õhust kinni, nii et ei valeta iseendale.

ÕIGE JA VALE

Julia on selline roll, et ma ei tea, kas see on õige, võib-olla on see täiesti vale, aga sina ma lähen väga sageli omaenese päeva-sündmuste ja emotsioonidega, et ahah, oli selline päev, keris sinnani, nüüd siis: „Saatus, ole heitlik jah“.

Samas, kui mõni asi on õige, tunneb selle ise kohe ära. Mõnikord proovides on miski

korra õige olnud, seejärel pole tükk aega seda tunnet tagasi saanud, aga mingi teadmine jääb sisse, et kusagil on see asi sul olemas.

Praegu on küll vähemalt endal selline tunne, et panen mingi emotsiooni ei tea, mille pealt, ikka väga laia pintsliga. Tahaks nokerdada, aga ei oska. Väga tahaks nokerdama õppida.

Proovis ikka vanemate kolleegide pealt vaatan, et „näe, mida oskas küsida, pealtnäha polegi nagu tüki seotud, aga ju tal jookseb mingi täiesti oma rida selle asjaga...“

USALDUS

Minu ettekujutuses on Mirtel Pohla üks kõige lahtisemaid ja usaldavamaid noori näitlejaid, keda proovisaalis nähtud. Ütlen seda talle.

Mis! Ma ei usalda üldse inimesi, või noh, tegelikult ma kahtlen endas ja iga kord on meeletu distants vaja ületada.

(Naerab.)

Aga noh, ma olen praegu nii noor ja loll alles, et mul puuduvad vastuargumendid lavastajale, et m i k s ma näiteks tema soovitud asja e i peaks tegema...

Noh, ja nii teengi ära.

(Mirtel haarab laualt ühe röstitud saia ja asub sellele mett määrima.)

ETENDUS

See hetk, kui etenduse lõppedes eesriie kinni läheb ja veel ei plaksutata, see on väga nii... eriline: pimedus ja vaikus-vaikus ja siis viimaks esimene plaks ja edasi ja edasi... Näiteks „Julia!“ on noor publik ka, kes julgeb võib-olla rohkem välja näidata, kui midagi meeldib. Siis on ikka väga lahe, kui aplaus iga kummardamisega muudkui valjeneb ja valjeneb ja näitlejad plaksutavad ja saal plaksutab ja see rõõm nagu käib saali ja lava vahel ringiratast... See on küll hästi hea tunne!

Samas, kui mingi ebaõnnestunud projekt käib jälle suus ringi nagu pekitükk, muudkui mälud ja mälud ja alla ei lähe... ja ei lähegi. Ükskõik kui hästi ka ise püüad oma osa teha.

NO 99

Mäletan, kuidas me „Asjade seisus“ te-gime proovis monoloogi ja ei tulnud ja ei tulnud ja ei tulnud; ühel õhtul läksime otse proovist mingisse viimasesse kõrtsu, mis veel lahti oli, mina ulusin, üleni näost pais-tes, et mida see Ojasoo tahab mu käest, mida ta nõuab?! Et viimane kord, ma mitte i i a l ei tee enam Ojasooga koostööd

(Mirtel naerab ja teeb endale veel ühe meesaia.)

See oli tõeliselt kohutav! Et: mitte kuna-gi, mitte kunagi!... Rasmus tuletab seda mulle aeg-ajalt meelde.

(Tõsinedes.)

See ongi nii kuradi lahe ja see ongi NII raske, kui sulle pannakse mingid sellised ülesanded ette!

No rõõmu muidugi peab ka olema...

Aga see, kui tekib tunne, et nagu midagi

väga ei nõuta, et lihtsalt teen mingi asja ära, mis siis... Aga kuhu ma ise sellega jõuan? Või kuhu tükk sellest jõuab? Mugav, oled nagu vati sees, kõik seisab. Mõnikord ma mõtlen elus ka, et kui pikka aega on kõik jär-jest muudkui hästi läinud, siis võiks vahel-duseks korra halvasti minna. Raputaks läbi...

Eelmisel suvel ma olin endaga väga ra-hulolematu, mõtlesin, et läheks üldse teatrist minema. Läheks näiteks sotsiaaltöötajaks õp-pima, õpingute kõrvalt jagaks vaestele sup-pi... Ja nüüd, kui ma lähen NO-teatrisse, ma tajun väga teravalt, et see on see aeg mu elus, kus ma otsin enda kohta teatris ja teatri kohta endas, enda jaoks.

(Pisut murelikult.)

Ega ma päris see tüüp ei ole, kes teatri eest surma läheks... aga kui suvel „Samu-raides“ oli koht, kus Kristjan ütles: „...surra selliste meestega koos! Selliste meestega koos!“, siis see on vist rohkem see, mis mulle korda läheb.

MEELDIVAD INIMESED

Need, kes ei ahista. Ma üldse ei talu ahis-tamist. Suure südamega inimesed.

RASMUS

Ei ahista üldse. Täielik imeinimene.

Mirteliga jõi teed ENE-LIIS SEMPER